Огляд мух-осетниць (Tephritidae) (Insecta: Diptera) Тернопільського Поділля

С. В. Корнєєв [1], О. К. Вікирчак[2], А. І. Бачинський[2] і В. О. Корнєєв[1]

[1] Інститут зоології НАН України
вул. Богдана Хмельницького, 15
01601 Київ, Україна

E-mail: s.v.korneyev@gmail.com, valery.korneyev@gmail.com

[2] Національний природний парк «Дністровський каньйон»,
Заліщики, Тернопільська обл., Україна
вул. Степана Бандери 5Б

E-mail: ol_vikirchak@ukr.net, andrij03554@i.ua

Корнєєв, С. В., Вікирчак, О. К., Бачинський, А. І. і Корнєєв, В. О. Огляд мух-осетниць (Tephritidae) (Insecta: Diptera) Тернопільського Поділля. Резюме. У фауні дослідженого регіону наразі відомо 54 види мух-осетниць (з них 16 наведено за літературними даними, а 3 раніше зазначені види є, ймовірно, визначеними помилково). Уперше за 150 років знайдено 2 види, що були досі відомими тільки за матеріалами, зібраними тут А. Вєжейським у середині 1860-х рр. — *Urophora dzieduszyckii* Frauenfeld, 1867 (типова місцевість) та *Tephritis valida* (Loew, 1858).

Ключові слова: Diptera, Tephritidae, Україна, Поділля, Тернопільська область, поширення.

Корнеев, С. В., Викирчак, А. К., Бачинский, А. И. и Корнеев, В. А. Обзор мух-пестрокрылок (Tephritidae) (Insecta: Diptera) Тернопольського Подолья. Резюме. В фауне исследуемого региона известны 54 вида мух-пестрокрылок (з них 16 приведены по литературным данным, а 3 ранее отмеченных вида , вероятно, определены ошибочно). Впервые за 150 лет обнаружены 2 вида, известные до сих пор только по материалам, собранным здесь А. Вежейским в середине 1860-х гг. — *Urophora dzieduszyckii* Frauenfeld, 1867 (типовая местность) и *Tephritis valida* (Loew, 1858).

Ключевые слова: Diptera, Tephritidae, Украина, Подолье, Тернопольская область, распространение.

Korneyev, S. V., Vikyrchak, O. K., Baczyński, A. I. & Korneyev, V. A. A review of the fruit flies (Tephritidae) (Insecta: Diptera) of the Ternopil Podillya. Summary. Fauna of the studied region is represented now by 54 species of the fruit flies (of them, 16 are known only from literature, and 3 previously recorded species are considered to be misidentified). Two species are found here for the first time after 150 years since first collecting by A. Wierzejski in the middle of 1860s — *Urophora dzieduszyckii* Frauenfeld, 1867 (type locality) and *Tephritis valida* (Loew, 1858) .

Key words: Diptera, Tephritidae, Ukraine, Podillya, Ternopil Region, distribution.

Вступ

Західне Поділля є цікавим у фауністичному відношенні через значну ландшафтну та кліматичну різноманітність, які створюють широкий спектр мікрокліматичних умов, сприяючи збереженню численних видів рослин і тварин, що є рідкісними або знаходяться тут на межі свого ареалу. Водночас, частина цієї території, що довгий час входила до складу Австро-Угорської Імперії та Польщі, була одним з найвивченіших регіонів України стосовно флори та фауни. Дослідження двокрилих з родини Tephritidae Тернопільського Поділля, розпочате працями А. Вєжейського (Wierzejski, 1867) та М. Новицького (Nowicki, 1869) за матеріалами зі Скали-Подільської та Синькова, було продовжене статтею Е. М. Герінга (Hering, 1936, 1937), який опрацював матеріали свого колеги, С. Толля, зібрані 1934–1936 рр. в околицях Заліщиків та Борщова. У червні 1991 і 2011 та липні 2016 рр. авторами цієї статті було зібрано також додатковий матеріал, що доповнює відомості про мух-осетниць (Tephritidae) Поділля та України.

Результати цього дослідження доповідалися також на I (IV) міжнародній науково-практичній конференції Українського ентомологічного товариства «Проблеми сучасної ентомології» (Корнєєв та ін., 2016).

Матеріали і методи

Покладений в основу цієї статті матеріал зібрано за сприяння адміністрації НПП «Дністровський каньйон» головним чином В. О. Корнєєвим та С. В. Корнєєвим шляхом необлікового косіння у наступних географічних пунктах:

Виноградне – Городок — 48.602686N, 25.881431E, 15.07.2016;
Вовківці — 48.750371N, 26.081581E; 10.06.2011;
Вовківці — 48.757125N, 26.087942 E; 10.06.2011;
Вовківці — 48.759268N, 26.089955E; 9.06.2011;
Зозулинці – Виноградне, джерело — 48.597704N, 25.885832E, 14.07.2016;
Колодрібка — 48.641315N, 26.016920E, 12.06.2011;
Кривче – Хоми (ок. с. Кривче) — 48.695022N, 26.096510E, 11.06.2011;
Лисичники – Вовчків — 48.712569N, 25.849697E, 14.07.2016;
Сивулина – Жежава — 48.708504N, 25.657364E, 19.07.2016;
Синьків — 48.619844N, 25.994679E, 7.06.1991;
Синьків — 48.621070N, 25.991257E, 13.06.2011, 16.07.2016;
Синьків, став — 48.640970N, 25.963283E, 13.07.2016;
Устечко — 48.783031N, 25.578878E, 17.07.2016;
Устечко — р. Джурин, 48.792858N, 25.584063E, 17.07.2016;
Хоми — с. Кривче — 48.686671N, 26.085426 E, 11.06.2011;
Шупарка — окол. с. Шупарка, 48.71N, 25.97E.

Матеріал зберігається в колекції Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, Київ (ІЗШК). Кормові рослини, якщо не зазначено інакше, наведено за Б. Мерцом (Merz, 1994), за винятком видів рослин, які не зустрічаються в Україні.

Acanthiophilus helianthi (Rossi, 1794)

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("*Tephritis eluta* Mg.") — Синьків, Ягільниця, Тулин; Hering, 1937: 112: "Ubierzowa, V" [Toll], "Babińce, VII (Tenenbaum)".

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 2♀; Кривче — Хоми, 11.06.2011, 2 ♀; Синьків, став, 13.07.2016, 2 ♀; Лисичники, 14.07.2016, 1 ♀; Зозулинці–Виноградне, джерело, у суцвіттях *Centaurea orientalis,* 4 пупарії, 14.07.2016; Заліщики, берег Дністра, з суцвіть *Carduus crispus*, 18.07 — 25.07.2016, 1 ♀; Жежава, 19.07.2016, 1 ♀.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea* spp., напр., *C. jacea, C. scabiosa, C. stoebe, C. orientalis*, та деяких інших складноцвітих, зокрема, *Carduus crispus*. Звичайний вид на степових та лучних ділянках.

Aciura coryli (Rossi, 1794)

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("*Aciura femoralis* R.-Desv." — помилкове визначення) — Синьків; Hering, 1937: 109: "Wołczków, VI, VII, 1 ♀" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається на степових ділянках по течії Дністра від Хмельницької до Одеської обл.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у квітках губоцвітих, зокрема, *Phlomis fruticosa* та *Ph. tuberosa* (Frauenfeld, 1863: "*Aciura femoralis* R.-D.").

Acinia biflexa (Loew, 1844)

Література. Hering, 1937: 110: "Krywcze, V, Wołczków, VI, VII" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно на заплавних луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Inula britannica* (Frauenfeld, 1857).

Acinia corniculata (Zetterstedt, 1819)

Матеріал. Терн.: Кривче — Хоми, 11.06.2011, 1 ♀.

Зустрічається в Україні спорадично на заплавних луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea jacea* (White, 1988).

Campiglossa absinthii (Loew, 1869)

Література. Hering, 1937: 110 (як "*Paroxyna absinthii*"): "Ubierzowa, Krywcze, V, VI, Dobrowlany, VI, Wołczków, VII, VIII" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно в рудеральних ландшафтах.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Artemisia absinthii* (наші дані) та *A. vulgaris* (Merz, 1994).

Campiglossa misella (Loew, 1869)

Література. Hering, 1937: 110 (як "*Paroxyna misella*"): "Wołczków, VII, VIII, 1 ♂" [Toll]; (як "*Paroxyna tolli*"): "Wołczków, VI, VII, ♂, ♀" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂, 4 ♀; Виноградне-Городок, 15.07.2016, 1 ♂, 1 ♀.

Зустрічається в Україні в Лісостепу та Степу в рудеральних ландшафтах.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Artemisia absinthii* (власні дані) та *A. vulgaris* (Merz, 1994).

***Campiglossa producta* (Loew, 1844)**

Література. Hering, 1937: 110 ("*Paroxyna producta*"): "Ubierzowa, V, Krywcze, VI, Babińce, VII (Tenenbaum), Wołczków, VII, VIII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂.

Зустрічається в Україні в Лісостепу та Степу в рудеральних ландшафтах.

Кормові рослини. Личинки розвиваються в Україні у суцвіттях *Leontodon* та *Sonchus* (власні дані), з інших кран відомий як фітофаг *Crepis, Chondrilla, Hieracium, Hypochoeris* spp. (Merz, 1994).

***Chaetorellia acrolophi* White & Marquardt, 1989**

Література. Hering, 1937: 110 (як "*Chaetorellia hexachaeta*"): "Wołczków, VII, VIII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂, 1 ♀; Синьків, степ, 16.07.2016, 1 ♀; Устечко, 17.07.2016, 1 ♂.

Зустрічається в Україні в Лісостепу та Степу в остепнених ландшафтах.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea stoebe* (syn. *C. maculosa, C. pseudomaculosa, C. bieberstenii, C. paniculata* auctt.) та *C. diffusa* (White & Marquardt, 1989).

***Chaetorellia australis* Hering, 1940**

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 2 ♂, 1 ♀.

Зустрічається в Україні в Лісостепу та Степу в остепнених ландшафтах, переважно на покинутих полях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea cyanus* (White & Marquardt, 1989).

***Chaetorellia jaceae* (Robineau-Desvoidy, 1830)**

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♂; Кривче, 11.06.2011, 3 ♂, 2 ♀; Хоми, 12.06.2011, 2 ♂; Синьків, став, 13.07.2016, 3 ♀; Устечко, 17.07.2016, 1 ♀.

Зустрічається в Україні на луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea jacea* (White & Marquardt, 1989).

***Chaetorellia loricata* (Rondani, 1870)**

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♀; Кривче — Хоми, 11.06.2011, 1 ♂, 1 ♀.

Зустрічається в Україні на остепнених луках та степах.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea scabiosa* (White & Marquardt, 1989).

***Chaetostomella cylindrica* (Robineau-Desvoidy, 1830)**

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("*Trypeta onotrophes* Lw.") — Синьків; Hering, 1937: 109: "Pieczarna, V; Wołczków, Babińce (Tenenbaum), VI; Zaleszczyki, VIII" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно в рудеральних ландшафтах, представлений двома «кормовими расами» — пов'язаною з будяками (*Cirsium* spp.) та волошками (*Centaurea* aggr. *phrygia*).

***Dioxyna bidentis* (Robineau-Desvoidy, 1830)**

Література. Wierzejski, 1867: 177 (як "*Oxyna elongatula* Lw.") — Синьків, Ягільниця, Тулин.

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно на вогких луках. Личинки в суцвіттях череди (*Bidens* spp.) (Merz, 1994).

***Dithryca guttularis* (Meigen, 1826)**

Література. Hering, 1937: 113 (як "*Ditricha guttularis*"): "Ubierzowa, V" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні спорадично у Лісостепу. Личинки утворюють гали на кореневищах деревію (*Achillea millefolium*).

***Ensina sonchi* (Linnaeus, 1767)**

Література. Hering, 1937: 112: "Ubierzowa, V, 1♂, Wołczków, VIII, 1 ♂" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно в рудеральних ландшафтах, степах, луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються в Україні у суцвіттях *Leontodon*, *Sonchus*, *Tragopogon*, *Crepis, Picris, Hieracium,* та інших рослин з триби цикорієвих (Merz, 1994).

***Euleia heraclei* (Linnaeus, 1758)**

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("*Acidia heraclei* L.") — Синьків; Hering, 1937: 108 (як "*Philophylla heraclei*"): "Ubierzowa, V" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно в лісах на галявинах, степах та луках.

Кормові рослини. Личинки мінують листя різноманітних зонтичних рослин, *Apium*, *Coriandrum*, *Daucus*, *Heracleum*, *Levisticum*, *Pastinaca*, *Petroselinum*, *Pimpinella* (Merz, 1994), в Україні мінують також *Angelica*.

***Ictericodes japonicus* (Wiedemann, 1830)**

Матеріал. Терн.: Жежава, 19.07.2016, 1 ♂.

Зустрічається в Україні повсюдно на заплавних луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Inula britannica* (Merz, 1994).

***Ictericodes zelleri* (Loew, 1803)**

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин. Імовірно, помилкове визначення.

Відомий тільки з Західної та Центральної Європи.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Inula conyza* (Merz, 1994).

Myopites inulaedyssentericae Blot, 1827 (рис. 1–5)

Література. Hering, 1937: 108 (як "Myopites blotii"): "Ubierzowa, 22.V; Krywcze, V, VI" [Toll].

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♀; Кривче — Хоми, 11.06.2011, 1 ♂, 1 ♀; Синьків, 13.06.2011, 3 ♂, 1 ♀.

Зустрічається в Україні на остепнених луках та у степах.

Кормові рослини. Личинки утворюють гали у суцвіттях *Inula ensifolia* (рис.3–5), *Pulicaria dysenterica* та деяких близьких видів (Frauenfeld, 1857).

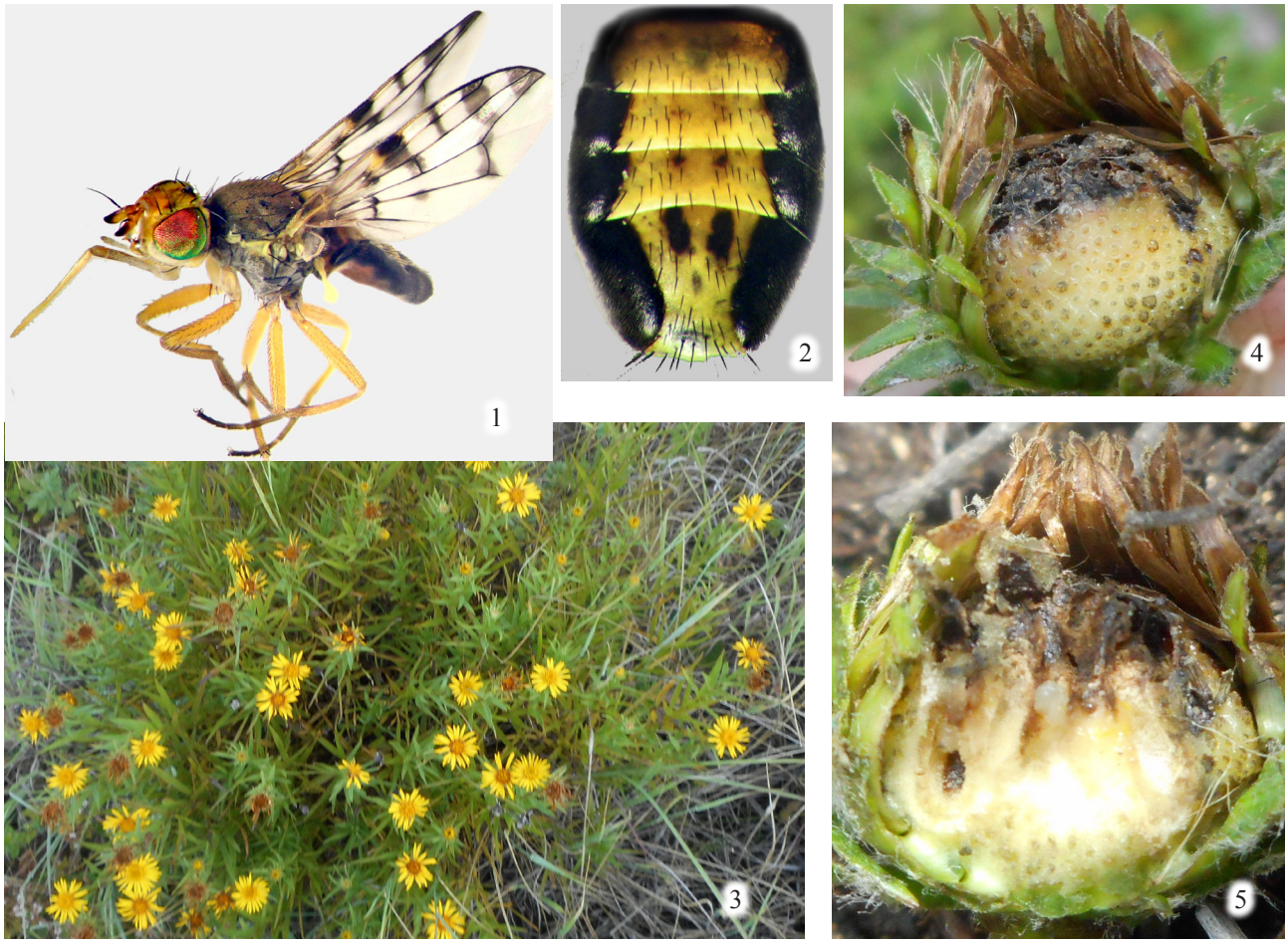

Рис. 1–4. *Myopites inulaedyssentericae:* 1 — самець, з лівого боку; 2 — черевце самця, дорсально; 3 — *Inula ensifolia*, кормова рослина; 4 — гал у суцвітті *I. ensifolia*; 5 — те саме, розтин..

Orellia falcata (Scopoli, 1767)

Література. Hering, 1937: 109 (як "*Orellia falcata podolica* ssp. n."): "Krywcze, V, VI" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні повсюдно в рудеральних ландшафтах (на узбіччях доріг), степах, луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у стеблах *Tragopogon* spp (Merz, 1994).

Orellia stictica (Gmelin, 1790)

Література. Hering, 1937: 110 (як "*Orellia punctata*"): "1 ♂ [без місцезнаходження]" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

В Україні зустрічається у Степу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються в Україні у суцвіттях *Tragopogon*, зрідка також у *Scorzonera* та *Taraxacum* (Корнеев, 1987).

Oxyna flavipennis (Loew, 1844)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин; Hering, 1937: 112: "Krywcze, V, Wołczków, VI-VIII" [Toll], Babińce, VII (Tenenbaum).

Матеріал. Терн.: Жежава, 19.07.2016, 1 ♂.

Зустрічається в Україні повсюдно в рудеральних рослинних угрупованнях та на луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у галах на кореневищах *Achillea millefolium* (Merz, 1994).

Oxyna nebulosa (Wiedemann, 1830)

Література. Hering, 1936: 60; 1937: 112: "Krywcze, V (як *O. nebulosa*); Ubierzowa, V, 1 ♀ (як *O. nasuta*)" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні на луках.

Кормові рослини. Личинки розвиваються в Україні в галах на кореневищах *Leucanthemum vulgare*, в інших частинах ареалу — також на *Tanacetum*

corymbosum (Merz, 1994) та *Achillea* spp. (власні спостереження).

Philophylla caesio (Harris, 1776)

Література. Hering, 1937: 108: "Babińce, 1 ♀" (Tenenbaum).

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні у вологих, затінених місцях, в ярах та балках.

Кормові рослини. Личинки утворюють міни в листках *Urtica dioica* (Merz, 1994; власні спостереження).

Platyparea discoidea (Fabricius, 1787)

Література. Hering, 1937: 108 (як "*Platyparella discoidea*"): "Ubierzowa, V, 3 ♂" [Toll].

У наших матеріалах не представлений.

Зустрічається в Україні по затінених місцях, в ярах та балках, підліску дібров.

Кормові рослини. Личинки утворюють міни в стеблах *Campanula latifolia* (Merz, 1994; власні спостереження).

Rhacochlaena toxoneura Loew, 1861

Матеріал. Терн.: Шупарка, 6.06.1991, 2 ♀.

Зустрічається в Україні спорадично, від Карпат до центральної частини Лісостепу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються як клептопаразити у галах, утворених трачами *Pontania* spp., (зокрема, *P. proxima* (Lepeleitier, 1823) та ін.) на листках *Salix* spp. (*S. fragilis, S. acutifolia, S. alba, S. carpea* тощо) (Kopelke, 1984; власні спостереження).

Sphenella marginata (Fallén, 1814)

Матеріал. Терн.: Виноградне-Городок, 15.07.2016, 2 ♂, 1 ♀.

Зустрічається в Україні повсюдно на луках різних типів та в рудеральних рослинних угрупованнях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Senecio* spp. (Frauenfeld, 1857; власні спостереження).

Tephritis angustipennis (Loew, 1844)

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("segregata Frfld.") — Синьків, Ягільниця, Тулин.

У наших матеріалах не представлений. Можливо, помилкове визначення. Зустрічається в Україні спорадично на мокрих луках, на берегах річок та озер.

Кормові рослини. Личинки у суцвіттях *Achillea ptarmica* (White, 1988).

Tephritis bardanae (Schrank, 1803)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин;

У наших матеріалах не представлений.

В Україні звичайний, зустрічається повсюдно в рудеральних рослинних угрупованнях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Arctium* spp. (Frauenfeld, 1857; Merz, 1994; власні спостереження).

Tephritis cometa (Loew, 1840)

Література. Hering, 1937: 111: "Ubierzowa, V, Krywcze, V, VI, Wołczków, VII, VIII, Zaleszczyki, VIII; Dombrowa Chełm, X" [Toll].

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♀.

Зустрічається в Україні повсюдно на луках та в рудеральних рослинних угрупованнях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Cirsium arvense, C. alatum, C. palustre, C. vulgare* (Корнеев, 1987; Merz, 1994).

Tephritis crepidis Hendel, 1927

Література. Hering, 1937: 112: "Ubierzowa, V, 1♀" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, степ, 16.07.2016, 1 ♂.

Зустрічається в Україні зрідка: у Карпатах та на Поділлі.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Crepis biennis, C. pyrenaica* (Merz, 1994).

Tephritis dioscurea (Loew, 1856)

Література. Hering, 1937: 112: "Ubierzowa, V, Krywcze, V, VI, Dobrowlany, VI, Wołczków, VII, VIII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Кривче — Хоми, 11.06.2011, 1 ♂; Хоми, 12.06.2011, 1 ♀.

Зустрічається в Україні зрідка у Лісостепу та Степу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Achillea millefolium* та *Artemisia absinthium.* (Merz, 1994).

Tephritis formosa (Meigen, 1826)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин; Hering, 1937: 113: "Babińce, VII (Tenenbaum)".

У наших матеріалах не представлений.

Відомий з України також за матеріалами з Чернівецької обл. (ІЗШК).

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Sonchus asper* та *S. oleraceus* (Merz, 1994).

Tephritis hyosciami (Linnaeus, 1758)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин; Hering, 1937: 113 (як "*T. heiseri*"): "Ubierzowa, V, Krywcze, V, VI; Wołczków, VI-VIII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Кривче, 11.06.2011, 1 ♂; Колодрібка, 12.06.2011, 1 ♀.

В Україні повсюдно на луках та в рудеральних рослинних угрупованнях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Carduus crispus, C. defloratus, C.personata* та *C. acanthoides* (Merz, 1994).

Tephritis matricariae (Loew, 1844)

Література. Hering, 1937: 113: "Krywcze, V, VII" [Toll].

У наших матеріалах не представлений. Можливо, помилкове визначення *T. crepidis*. Зустрічається переважно у Середземномор'ї; з України вірогідно не відомий.

Кормові рослини. Личинки у суцвіттях *Crepis taraxacifolia, C. foetida* та *C. vesicaria* (Merz, 1994).

Tephritis ruralis (Loew, 1844)

Література. Hering, 1937: 113: "Pieczarna, V; Wołczków, VI, VII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Кривче — Хоми, 11.06.2011, 1 ♂.

В Україні досить звичайний на луках та в лісах і рудеральних рослинних угрупованнях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Hieracium* spp. (Merz, 1994).

Tephritis separata Rondani, 1871

Література. Hering, 1937: 112 (як *T. conjuncta*): " Wołczków, VIII, 1♂" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂; Виноградне-Городок, 15.07.2016, 7 ♂, 1 ♀; там само, з суцвіть *Picris rigida*, збір 15.07 — вихід 18.07.2016, 1 ♀, 29.07.2016, 2 ♀.

В Україні відомий тільки з Західного Поділля, у рудеральних рослинних угрупованнях.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Picris hieracioides* (Merz, 1994) та *P. rigida* (нова кормова рослина).

Tephritis validа (Loew, 1858) (рис. 6–7)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин.

Матеріал. Терн.: "Podolien 15.7[18]69", "coll. Loew", 3 ♂, 1 ♀ [рис.6; прізвище збирача не зазначено, ймовірно, Вєжейський] (Museum fur Naturkunde, Berlin); Джуринські водоспади, 26.07.2016, 1 ♂, 1 ♀ in copula (рис. 7; не зібрані).

В Україні відомий тільки з Західного Поділля.

Кормові рослини. Личинки, імовірно, розвиваються у суцвіттях *Inula helenium* (власні спостереження).

Terellia ceratocera (Hendel, 1913)

Література. Hering, 1937: 109: "Krywcze, VI; Wołczków, VII; Zaleszczyki, VIII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Кривче — Хоми, 11.06.2011, 1 ♂.

В Україні повсюдно, але нечасто.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea scabiosa* (Merz, 1994).

Terellia colon (Meigen, 1826)

Література. Hering, 1937: 109: "Krywcze, V, VI; Wołczków, VII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Кривче — Хоми, 11.06.2011, 2 ♂, 5 ♀; Виноградне — Городок, 15.07.2016, 1 ♀; Синьків, степ, 16.07.2016, 2 ♂.

В Україні повсюдно.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea scabiosa* (Merz, 1994).

Terellia gynaecochroma (Hering, 1937)

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♂.

В Україні в більшій частині Лісостепу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у стеблах *Onopordum acanthium* (Korneyev, 2003).

Terellia plagiata (Dahlbom, 1850)

Матеріал. Терн.: Виноградне — Городок, 15.07.2016, 1 ♀.

В Україні в більшій частині Лісостепу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у стеблах *Centaurea scabiosa* (Merz, 1994).

Terellia ruficauda (Fabricius, 1794)

Література. Hering, 1937: 109: "Krywcze, V, VI; Wołczków, VII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, 13.06.2011, 1 ♂.

В Україні повсюдно.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Cirsium arvense* (Merz, 1994).

Terellia serratulae (Linnaeus, 1758)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків.

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♀.

В Україні повсюдно.

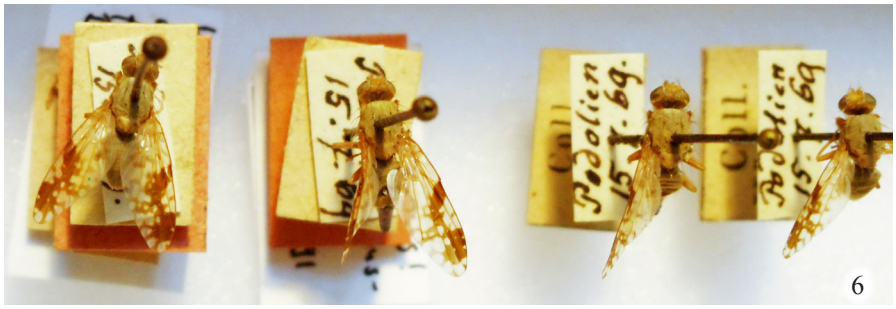

Рис. 6–7. *Tephritis validа:* 6 — серія з Поділля у колекції Берлінського природничого музею (фото С. Корнєєва); 7 — пара мух in copula під суцвіттям *Inula helenium* (Джурин, фото О.К.Вікирчака)..

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Carduus* spp. (Merz, 1994).

Terellia setifera Hendel, 1927 (рис. 9–11)

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♂, 3 ♀; Хоми, 12.06.2011, 2♂, 1 ♀.

Україна: Степ (Миколаївська обл.) та лісостепове Поділля.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у стеблах *Jurinea mollis* aggr. (Korneyev, 2003).

Terellia tussilaginis (Fabricius, 1775)

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("? tussilaginis F.") — Синьків; Hering, 1937: 109: "Wołczków, VI, VII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂, 1 ♀; Устечко, 17.07.2016, 2 ♀.

В Україні повсюдно.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Arctium* spp. (Merz, 1994).

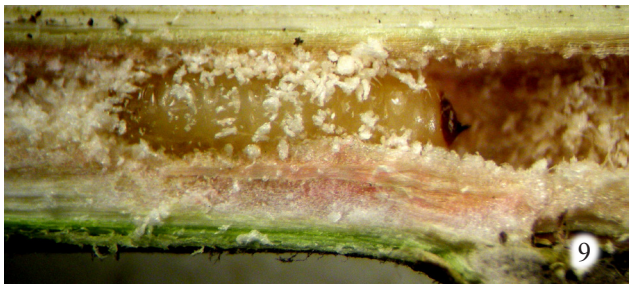

Рис. 8–11. *Terellia colon* (8) та *T. setifera* (9–11): 8 — самець-меланіст; 9 — личинка у стеблі; 9 — личинка у стеблі; кормова рослина, *Jurinea mollis* aggr. (?*tyraica*) (Вовківці, фото В. Корнєєва)..

Terellia virens (Loew, 1844)

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1♂; степ, 16.07.2016, 1 ♂ ♀; Устечко, 17.07.2016, 2 ♀.

В Україні повсюдно в Лісостепу та Степу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Centaurea stoebe* (включно з усіма синонімами), *Ce. arenaria* та *Ce. diffusa* по всій Європі; в Україні також виведений з *Ce. breviceps* (Korneyev et al., 2013).

Terellia winthemi (Meigen, 1826)

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂.

В Україні спорадично в Лісостепу.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Carduus crispus* (Merz, 1994).

Trupanea stellata (Fuesslin, 1775)

Література. Hering, 1937: 112: "Ubierzowa, V, Krywcze, V, VI" [Toll].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂, 2 ♀; степ, 16.07.2016, 1 ♂б 1 ♀; Виноградне — Городок, 15.07.2016, 1 ♂; Устечко, 17.07.2016, 1 ♂; Сивулина — Жежава, 19.07.2016, 3 ♀.

В Україні повсюдно.

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Crepis, Inula, Leontodon, Matricaria, Senecio,*

інколи також *Centaurea, Leucanthemum vulgare, Hieracium, Picris* та *Serratula* spp. (Merz, 1994).

Trypeta zoe (Meigen, 1826)

Література. Wierzejski, 1867: 177 ("*Spilographa Zoë* Mg.") — Синьків;

У наших матеріалах не представлений. В Україні зустрічається в на Поліссі (Корнєєв і Корнєєв, 2015).

Кормові рослини. Личинки мінують листя *Artemisia, Senecio, Tussilago* spp. (Merz, 1994).

Urophora dzieduszyckii Frauenfeld, 1867

Література. Frauenfeld, 1867: 498; Wierzejski, 1867: 176, 177 — Синьків; Корнеев и Уайт, 1992: 689; Korneyev & White, 1993a: 36; Korneyev, 1996: 526; Корнєєв, 2009: 287.

Матеріал. Терн.: Устечко, дол. р. Джурин, у павутині на *Echinops* ?*exaltatus*, 17.07.2016, 1 ♂ (другий живий ♂ спостерігався на суцвітті тієї ж рослини (рис. 12), але не зловлений).

Тернопільське Поділля. Перша знахідка в Україні за останні 150 р. Занесений до Червоної книги України

Кормові рослини. Личинки розвиваються у суцвіттях *Echinops* spp. (Корнеев и Уайт, 1992).

Urophora jaceana (Hering, 1935)

Література. Hering, 1937: 108: "Wołczków, VII, VIII" [Toll]; White & Korneyev, 1989: 352; Корнеев и Уайт, 1996: 468; Korneyev & White, 1996: 504.

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♀.

В Україні зустрічається на Поліссі і в Лісостепу на луках.

Кормові рослини. личинки утворюють гали в суцвіттях *Centaurea* (*Jacea*): *Ce. jacea* та деяких інших.

Urophora lopholomae White & V. Korneyev, 1989

Література. White & Korneyev, 1989: 353; Корнеев и Уайт, 1996: 469; Korneyev & White, 1996: 507.

Матеріал. Терн.: Кривче — Хоми, 11.06.2011, 9 ♂, 7 ♀; Хоми, 12.06.2011, 2 ♂, 1 ♀; Синьків, 13.06.2011, 1 ♂, 1 ♀.

Кормові рослини. личинки утворюють гали в суцвіттях *Centaurea* (*Lopholoma*): *Ce. scabiosa* та деяких інших.

Рис. 12–15. *Urophora dzieduszyckii* (12–14) та *U. lopholomae* (15): 12 — самець на суцвітті *Echinops exhaltatus* (долина р. Джурин, фото С. Корнєєва); 13 — долина р. Джурин, нове знаходище, загальний вигляд; 14 — паралектотип самка з Синькова, вигляд з лівого боку (а — етикетки, б — крило, дорсально); 15 — ♀, вигляд з лівого боку (фото В. Корнєєва)..

Urophora quadrifasciata (Meigen, 1826)

Література. Hering, 1937: 108: "Babińce " [Tenenbaum].

Матеріал. Терн.: Синьків, став, 13.07.2016, 1 ♂, степ, 16.07.2016, 2 ♀; Лисичники — Вовчків, 14.07.2016 1 ♂, 1 ♀; Виноградне — Городок, 15.07.2016, 1 ♀; Устечко, 17.07.2016, 2 ♂, 1 ♀; Сивулина — Жежава, 19.07.2016, 2 ♂, 1 ♀.

По всій Україні, звичайно, на луках та в степах.

Кормові рослини. личинки утворюють м'які гали в насіннезачатках *Centaurea* (*Jacea*), *Ce.* (*Cyanus*) та *Ce.* (*Acrolophus*): *Ce. jacea, C. stoebe, Ce. diffusa* та деяких інших.

Urophora solstitialis (Linnaeus, 1758)

Література. Hering, 1937: 108 (як "*Euribia algira*"): "Wołczków, VI, VII, 1 ♂"; "Wołczków, Krywcze, VI, VII" (як "*Euribia solstitialis*") [Toll]; White & Korneyev, 1989: 359; Корнеев и Уайт, 1993: 234; Korneyev & White, 1993b: 84.

Матеріал. Терн.: Хоми, 12.06.2011, 1 ♀.

По всій Україні, звичайно, на луках та в степах.

Кормові рослини. Личинки утворюють гали в суцвіттях *Carduus* spp. (White & Korneyev, 1989; Корнеев и Уайт, 1993).

Urophora stylata (Fabricius, 1794)

Література. Hering, 1937: 108: "Krywcze, VI; Wołczków, VI, VII" [Toll]; White & Korneyev, 1989: 360; Корнеев и Уайт, 1996: 471; Korneyev & White, 1996: 507.

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 2 ♂.

По всій Україні, звичайно, на луках та узліссях.

Кормові рослини. Личинки утворюють гали в суцвіттях *Cirsium vulgare, Ci. alatum* та *Ci. arvense* (Корнеев и Уайт, 1996).

Xyphosia miliaria (Schrank, 1781)

Література. Wierzejski, 1867: 177 — Синьків, Ягільниця, Тулин; Hering, 1937: 110: "Wołczków, VI-VII" [Toll].

Матеріал. Терн.: Вовківці, 9.06.2011, 1 ♂; Колодрібка, 12.06.2011, 4 ♂, 1 ♀.

По всій Україні, звичайно, на луках, узбіччях доріг та узліссях.

Кормові рослини. Личинки в суцвіттях *Cirsium* spp. та *Carduus* spp. (Merz, 1994).

Література

Корнеев, В. А. 1987. Малоизвестные виды мух-пестрокрылок (Diptera, Tephritidae) фауны Украины. *В кн.*: Савченко Е. Н. (ред.). *Фауна и биоценотические связи насекомых Украины*. Наукова думка, Киев: 83–87.

Корнєєв, В. О. 2009. *Urophora* . Frauenfeld, 1867. В кн.: Акімов, І. А. (ред.) *Червона книга України. Тваринний світ*. Глобалконсалтинг, Київ, 600 с.

Корнеев, В. А. и Уайт, И. М. 1992. Мухи-пестрокрылки рода *Urophora* R.-D. Восточной Палеарктики (Diptera, Tephritidae). II. Обзор видов подрода *Urophora* s. str. Сообщение первое. *Энтомологическое обозрение,* **71**(3): 688–699.

Корнеев, В. А. и Уайт, И. М. 1993. Мухи-пестрокрылки рода *Urophora* R.-D. Восточной Палеарктики (Diptera, Tephritidae). II. Обзор видов подрода *Urophora* s. str. Сообщение второе. *Энтомологическое обозрение,* **72**(1): 232–247.

Корнеев В. А. и Уайт И. М. 1996. Мухи-пестрокрылки рода *Urophora* R.-D. (Diptera, Tephritidae) Восточной Палеарктики. II. Обзор видов подрода *Urophora* s. str. Сообщение третье. Энтомологическое обозрение, 75(2), 463–477.

Корнєєв, В. О. і Корнєєв, С. В. 2015. Перші знахідки мінуючих мух-трипетин (Diptera: Tephritidae: Trypetini) з України. *Українська ентомофауністика*, **6**(3): 45–47.

Корнєєв, С. В., Вікирчак, О. К., Бачинський, А. І., Корнєєв, В.О. 2016. Мухи-осетниці (Diptera: Tephritidae) Тернопільського Поділля: 150 років вивчення та нові і сенсаційні знахідки. *Українська ентомофауністика,* 7(3): 46–47.

Frauenfeld, G. R. von. 1857. Beitrage zur Naturgeschichte der Trypeten nebst Beschreibung einiger neuer Arten. *Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften in Wien*, **22**: 523–557.

Frauenfeld, G. R. von. 1863. Beitrag zur Metamorphosengeschichte aus dem Jahre 1862. I. Die Trypeten. *Verhandlungen der kaiserlich-königlichen zoologisch-botanische Gesellschaft in Wien*, **13**: 213–224.

Frauenfeld, G. R. von. 1867. Zoologische Miscellen. XI. 4. Zwei neue Trypeten. *Verhandlungen der kaiserlich-königlichen zoologisch-botanische Gesellschaft in Wien*, **17**: 425–502.

Hering, E. M. 1936. Zur Systematik und Biologie palaearktischer Bohrfliegen. 10. Beitrag zur Kenntnis der Trypetidae (Dipt.). *Konowia*, 15: 54-64.

Hering, E. M. 1937. Bohrfliegen von Podolien mit Beschreibung je einer neuen Art und Unterart. (15. Beitrag zur Kenntnis der Trypetidae [Dipt.]). *Polskie Pismo Entomologiczne*, **14-15**: 107–113.

Kopelke, J.-P. 1984. Der erste Nachweis eines Brutparasiten unter den Bohrfliegen. *Natur Mus., Frankf.* 114: 1–28.

Korneyev, V. A. 1996. The status of *Urophora dzieduszyckii* Frauenfeld (Insecta: Diptera: Tephritidae). *Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien,* **98 B**: 525-528.

Korneyev, V. A. & White, I. M. 1993a. Fruitflies of the genus *Urophora* (Diptera, Tephritidae) of East Palaearctic. II. Review of species of the subgenus *Urophora* s. str. (Communication 1). *Entomological Review, Washington,* **72**(5): 35–47.

Korneyev, V. A. & White, I. M. 1993b. Fruitflies of the genus *Uroph[or]a* [sic] (Diptera, Tephritidae) of East Palaearctic. II. Review of species of the subgenus *Urophora* s. str. Communication 2. *Entomological Review, Washington,* **72**(9): 82–98.

Korneyev, V. A. & White, I. M. 1996. Fruitflies of the genus Uroph[or]a [sic] (Diptera, Tephritidae) of Eastern Palaearctic. II. Review of species of the subgenus *Urophora* s. str. Communication 3. *Entomological Review, Washington,* **76**(4): 499–513.

Merz B. 1994. Diptera: Tephritidae. *Insecta Helvetica Fauna*, Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft, Genéve, **10**, 1–198.

Nowicki, M. S. 1869. Zapiski faunicze. Dwuskrzydle (Diptera). *Sprawozdanie Komisyi Fizyograficznéj c. k. Towarzystwa naukowego Krakowskiego. III.* Uniwersytet Jagellońsky, Kraków: 145–152.

White, I. M. & Korneyev, V. A. 1989. A revision of the western Palaearctic species of *Urophora* Robineau-Desvoidy (Diptera: Tephritidae). *Systematic Entomology*, **14**, 327–374.

White, I. M. & Marquardt, K. 1989 A revision of the genus Chaetorellia Hendel (Diptera: Tephritidae) including a new species associated with spotted knapweed, Centaurea maculosa Lam. (Asteraceae). *Bulletin of Entomological Research*, **79**: 453–487.

White, I. M. 1988. Tephritid flies (Diptera: Tephritidae). *Handbooks for Identification of British Insects*, **10**(5a): 134 p.

Wierzejski, A. 1867. Zapiski z wycieczki podolskiej. *Sprawozdanie Komisyi Fizyograficznéj c. k. Towarzystwa naukowego Krakowskiego obejmujące pogląd na czynności dokonane po koniec roku 1866, oraz materyaly do fizyografii Galicyi. I.* Uniwersytet Jagellońsky, Kraków: 165–179.

Received 5.10.2016 Accepted 23.11.2016 Published 6.12.2016

© 2016 С.В.Корнєєв, О.К.Вікирчак, А.І.Бачинський і В.О.Корнєєв